

Kontingenční tabulky – řešení.

Datový soubor BARVA VLASŮ.

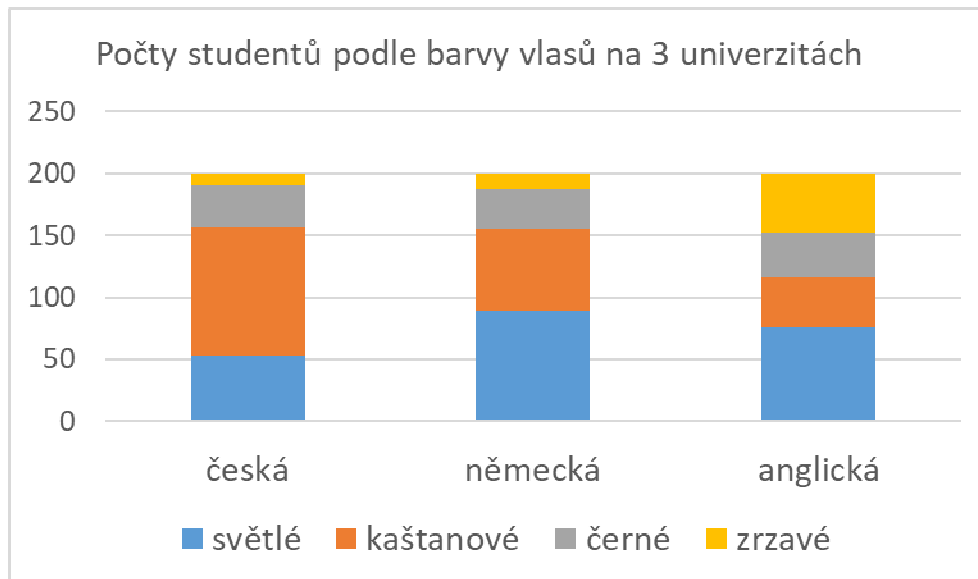
Na třech evropských univerzitách byl proveden pilotní průzkum barvy vlasů na 200 náhodně vybraných studentech. Zajímá nás, zda se pravděpodobnosti výskytu čtyř barev vlasů mezi univerzitami liší.

Představení datového souboru:

jako kontingenční tabulku.

univerzita	vlasý světlé	vlasý kaštanové	vlasý černé	vlasý zrzavé	Řádk. součty
česká	53	103	35	9	200
německá	89	66	32	13	200
anglická	76	40	36	48	200
Vš. skup.	218	209	103	70	600

Mohli bychom využít také například sloupcové diagramy:

Tento graf je z Excelu.

Statistica umí taky, ale datovou tabulku musíte přepsat do nové tabulky, která má vzhled jako kontingenční tabulka s názvy sloupců a řádků jako názvy proměnných a případů (řádků), a potom zvolit Grafy → 2D grafy → Sloupcové grafy.

Nulová hypotéza: čtveřice pravděpodobnosti výskytu barev vlasů jsou stejné pro všechny tři univerzity.

Test homogeneity v kontingenční tabulce.

Podmínka:

nejmenší očekávaná četnost je ≥ 5 .

To je splněno, nejmenší očekávaná četnost je 23,333.

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (02 barva vlasů)

Četnost označených buněk > 10

Pearsonův chí-kv. : 77,6315, sv=6, p=,000000

univerzita	vlasý světlé	vlasý kaštanové	vlasý černé	vlasý zrzavé	Řádk. součty
česká	72,6667	69,6667	34,3333	23,3333	200,0000
německá	72,6667	69,6667	34,3333	23,3333	200,0000
anglická	72,6667	69,6667	34,3333	23,3333	200,0000
Vš. skup.	218,0000	209,0000	103,0000	70,0000	600,0000

Výsledek testu: Na základě (Pearsonova) chí-kvadrát testu zamítáme nulovou hypotézu o shodnosti pravděpodobnostní struktury barevnosti vlasů na třech univerzitách. Hodnota testové statistiky $\chi^2 = 77.63$, srovnáváme s chí-kvadrát rozdělením o 6 stupních volnosti. P-hodnota < 0.001 .

Struktura pravděpodobností barevnosti vlasů za platnosti nulové hypotézy, tedy kdyby četnosti výběrů byly vzájemně srovnatelné: jsou to sloupcové marginální pravděpodobnosti, spočtu jako

Statistica spočte následující tabulku, když v záložce MOŽNOSTI zvolím v levém sloupci „Procenta celkového počtu“.

Kontingenční tabulka (02 barva vlasů) Četnost označených buněk > 10 (Marginální součty nejsou označeny)						
	univerzita	vlasý světlé	vlasý kaštanové	vlasý černé	vlasý zrzavé	Řádk. součty
Četnost	česká	53	103	35	9	200
Celková četn.		8,83%	17,17%	5,83%	1,50%	33,33%
Četnost	německá	89	66	32	13	200
Celková četn.		14,83%	11,00%	5,33%	2,17%	33,33%
Četnost	anglická	76	40	36	48	200
Celková četn.		12,67%	6,67%	6,00%	8,00%	33,33%
Četnost	Vš. skup.	218	209	103	70	600
Celková četn.		36,33%	34,83%	17,17%	11,67%	

Datový soubor BARVA OČÍ.

Na české univerzitě byla navíc zaznamenána barva očí. Z datové tabulky vybírám údaje pro „vzácné“ kombinace: Ptáme se, zda je mezi zbarvením vlasů a očí nějaká závislost.

Barva očí	Barva vlasů	
	Černé	Zrzavé
Modré	3	5
Hnědé	24	1

Nulová hypotéza: výskyt barevných variací očí a vlasů jsou na sobě nezávislé.

Test nezávislosti v kontingenční tabulce.

Podmínka: nejmenší očekávaná četnost je ≥ 5 .

Není splněno. Můžeme použít Yatesovu korekci na spojitost nebo Fisherův exaktní test. Oboje Statistica počítá pro čtyřpolní tabulky.

Výsledek testu:

Statist.	Statist. : oči(2) x vlasý(2) (02 barva)		
	Chí-kvadr.	sv	p
Pearsonův chí-kv.	13,94250	df=1	p=,00019
M-V chí-kvadr.	12,31098	df=1	p=,00045
Yatesův chí-kv.	10,28729	df=1	p=,00134
Fisherův přesný, 1-str.			p=,00129
Fisherův přesný, 2-str.			p=,00129
McNemarův chí-kv. (A/D)	,2500000	df=1	p=,61708
McNemarův chí-kv. (B/C)	11,17241	df=1	p=,00083
Fí pro tabulky 2 x 2	-,650000		
Tetrachorická korelace	-,885028		
Kontingenční koeficient	,5449883		

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (02 barva očí 2x2) Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 13,9425, sv=1, p=,000188			
oči	vlasý černé	vlasý zrzavé	Řádk. součty
modré	6,55	1,45	8,00
hnědé	20,45	4,55	25,00
Vš. skup.	27,00	6,00	33,00

Kontingenční tabulka (02 barva očí 2x2) Četnost označených buněk > 10 (Marginální součty nejsou označeny)				
	oči	vlasý černé	vlasý zrzavé	Řádk. součty
Četnost	modré	3	5	8
Celková četn.		9,09%	15,15%	24,24%
Četnost	hnědé	24	1	25
Celková četn.		72,73%	3,03%	75,76%
Četnost	Vš. skup.	27	6	33
Celková četn.		81,82%	18,18%	

Zamítám nulovou hypotézu o nezávislosti barevnosti vlasů a očí. Kvůli malým četnostem musím použít Yatesův chí-kvadrát = 10,29, p-hodnota = 0,00134. Nebo Fisherův přesný test s p-hodnotou 0,00129.

Odhad pravděpodobnosti výskytu barev očí za předpokladu nezávislosti na barvě vlasů v tabulce.